

Колмакова Людмила
студентка 3 курсу ФРГТБ
Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ, Україна

Lyudmila Kolmakova
third-year student of FRGTB

Kiev National Trade and Economic University, Kiev, Ukraine

Науковий керівник: **Ткаченко Тетяна Іванівна**,
д.е.н., проф., зав. кафедри туризму та рекреації
Київського національного торговельно-економічного університету,
Scientific supervisor: **Tetyana Tkachenko**,
Ph.D. (Econ.), Professor, head of the Department of Tourism and Recreation
Kiev National Trade and Economic University,

СТРАТЕГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ **THE STRATEGIC INSTRUMENTS FOR DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM**

Сучасна туристична індустрія є важливою складовою економіки більшості країн світу. Так, за оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10 відсотків, а загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму, становить 11 відсотків [1]. Тому не випадково 2017 рік був проголошений Генеральною Асамблеєю ООН Міжнародним роком сталого розвитку туризму.

Проте для України, яка розташована у центрі Європи та має всі передумови для ефективного розвитку національної економіки за рахунок туризму, сьогодні характерним є невисока конкурентоспроможність туристичної індустрії. Так, за показником привабливості для туристів у 2017 році Україна посіла лише 88 місце серед 136 країн світу [2], частка туризму у ВВП складає за різними джерелами від 1,5% до 3,5% прямого впливу, частка зайнятих у туризмі – 5,6%. В Україні склалася непроста ситуація, коли на фоні соціально-економічних негараздів (іноді країна сприймається іноземцями як «гаряча точка») та недостатньо розвиненої інфраструктури ринку, туризм стає менш привабливим не лише для іноземних, але і для власних громадян.

Для того, щоб змінити ситуацію, що склалася, необхідно переглянути пріоритети і загальні принципи розвитку туристичної індустрії й змістити акценти, зокрема на зелену (екологічну) складову. Зауважимо, що в концепцію сталого розвитку туризму на сучасному етапі, закладено, як мінімум, розуміння збалансованої єдності економічних, соціальних та екологічних характеристик. Тому загальні *принципи* сталого розвитку туристичної сфери можуть бути *конкретизовані* як: регулювання масштабів туристської діяльності та їх обмеження до оптимальної величини; платність за використання туристичних ресурсів; диференціація розміру плати за ресурси залежно від їх цінності; ефективне партнерство державних (центральных, регіональних і місцевих), громадських і бізнес-організацій, а також інших зацікавлених сторін у регулюванні сталим розвитком туризму; спільна, але диференційована відповідальність за порушення норм використання і умов використання туристичних ресурсів; інтегрований підхід; програмний підхід; екологічний підхід; культурологічний підхід до планування й управління туристичною діяльністю [3].

Розглянемо у цьому контексті місце екологічного туризму (екотуризму) в системі сталого розвитку, що, на нашу думку, в перспективі дозволить забезпечити високу конкурентоспроможність вітчизняного туристичного бізнесу. Попри те, що найбільш узагальнено під терміном екотуризм розглядається туризм у місцях з відносно незайманою природою, до цінних у природному відношенні об'єктів з метою отримання задоволення від перебування на природі й оздоровлення, досі немає однозначного трактування цього терміну. Проте у порівнянні з іншими видами туризму, екотуризм має деякі особливості, зокрема передбачає необхідність мінімізації негативного впливу на природу, наявність екологічної освіти та виховання, певну фізичну активність тощо.

Враховуючи, що останнім часом на розвиток туризму в Україні істотно вплинула російська агресія (анексія Криму та військові дії на сході), можна спрогнозувати, що найближчим часом у внутрішньому туризмі зросте популярність місцевого екотуризму, в основному за рахунок бюджетних недорогих подорожей. Прикладом цього, зокрема, на Київщині можуть бути використання значних рекреаційних можливостей потенціалу київських лісів та лісопаркових зон, а також розробка одноденних місцевих екологічних маршрутів на зразок «Ірпінь – місто парків».

Необхідною умовою розвитку екологічного туризму може бути розроблення і реалізація механізму його регулювання шляхом застосування таких інноваційних інструментів управління як екологічний аудит, екологічна сертифікація та екомаркування. Застосування екологічного аудиту дає можливість туристичним організаціям не лише дотримуватися законодавства, але й об'єктивно оцінити й визначити екологічні проблеми, вживати необхідні заходи, підвищувати свою конкурентоспроможність тощо.

Таким чином, враховуючи вище зазначені загальні принципи сталого розвитку туристичної сфери, а також стратегічні цілі розвитку сфери туризму та курортів України на період до 2026 року, визначимо стратегічні пріоритети розвитку екологічного туризму на засадах сталості, зокрема:

- формування конкурентоспроможного національного туристичного продукту, привабливого для споживачів;
- ефективне використання наявного туристичного та курортно-рекреаційного потенціалу за сприяння місцевих територіальних громад, що передбачає необхідність мінімізації негативного впливу на природу, з одного боку, та поповнення місцевих бюджетів від туризму, з іншого;
- системне підвищення якості інфраструктури курортів та рекреаційних територій;
- популяризація та реклама кращих туристичних екологічних маршрутів, зокрема одноденних приміських;
- вивчення зарубіжного досвіду ведення екологічного туризму та можливості запровадження кращих зразків туристичного бізнесу в національну практику;
- запровадження таких інноваційних інструментів управління як екологічний аудит, екологічна сертифікація та екомаркування;
- підвищення рівня екологічної освіти та виховання.

Перелік використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.03.2017 р. № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/168-2017>.
2. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017. Paving the way for a more sustainable and inclusive future / World Economic Forum. – World Economic Forum, Geneva, 2017. – 387 p.
3. Ткаченко Т. І. Сталый розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: Монографія / Т. І. Ткаченко. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. – 463 с.